

Rehberlik Postası

Eğitim: Eyübođlu

Çocuklarda İzinsiz Alma Davranışı

Deđerli Anne-Babalar,

Minik bir şeker, bir kalem veya bir miktar para... Kendine ait olmayan küçük "ödünç" almalar, kimi zaman çocukluk anılarında yer alır. Peki, küçük "ödünç" almalar izinsiz alma davranışına nasıl dönüşür? Her izinsiz alma eylemi hırsızlık sayılır mı? Bu ayki bültenimizde sizlerle, çocuklarda izinsiz alma davranışının sebeplerini ve ailelerin bu konuda nelere dikkat etmeleri gerektiğini paylaşacağız.

Eyübođlu Eğitim Kurumları Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Birimi

İzinsiz Alma Davranışı Hangi Yaşlarda Görülmeye Başlar?

Çocuklarda başkalarına ait bir eşyayı izinsiz olarak almak sık karşılaşılan bir durumdur. 7 yaşına kadar mülkiyet kavramı tam olarak gelişmediğinden çocuğun bu tür davranışları izinsiz alma anlamı taşımaz. Mülkiyet kavramı (Kendi eşyalarının kendisine ait olduğu gibi, başkalarının eşyalarının da başkalarına ait olduğu ve izinsiz alınamayacağı düşüncesi) okul öncesi dönemde tam olarak gelişmemiştir. 3-4 yaşlarında çocuklar, kendi oyuncakları ile oynarken onları bırakıp diğer çocukların oyuncaklarını alabilir ve istendiğinde kendisininmiş gibi vermek istemeyebilir. Çocuklar 6-8 yaşlarında eşyaların maddi değerleri hakkında düşünce sahibi olmaya başlarlar. Bu nedenle okul öncesi dönemde görülen başkasının eşyasını alma durumuna;

- Yaş dönemi özellikleri,
- Ben merkezcilik,
- Özenme, beğenme,
- Başkasının eşyası olduğunu anlamakta zorluk,
- İnat ve ısrar sebep olabilir.

Çocuklardaki İzinsiz Alma Davranışının Nedenleri

- Çocuğun hayatındaki önemli bir yoksunluk izinsiz alma davranışına neden olabilir. Böylece izinsiz alma sembolik olarak anne-babanın sevgi, ilgi eksikliğinin yerini tutar. Sevilmediđini düşünen çocuk, ilgi çekmek için bir eşyayı izinsiz alabilir. Bazen bu durum anne-baba kaybindan sonra da ortaya çıkabilir.
- Çocukta mülkiyet fikrinin gelişmemiş olması,
- Tepki göstermek amacıyla izinsiz alma davranışı gerçekleşebilir. Örneđin; çocuk başarılı bir arkadaşıyla kıyaslandığında tepki olarak onun eşyalarını alabilir. Benzer şekilde çocuk, otoriter anne-babaya ya da öğretmene tepki göstermek için kendine ait olmayan eşyaları alabilir.
- Anne-babanın çocuğun yaptığı izinsiz alma davranışını sempati ile karşılaması durumunda çocuk bunu hisseder ve izinsiz almaya devam eder.
- Çocuk özdeşleşmek için kendine kötü bir model seçmiş olabilir. Bir grubun onayını almak için izinsiz alma davranışını gerçekleştirebilir. Burada amaç izinsiz almak değil başkalarına kendini beğendirmektir.
- Bazı çocuklar kendi güçlerini kanıtlamak ve öz güvenlerini artırmak için izinsiz alma davranışını gerçekleştirebilir.
- Depresyon, yeni doğan bir kardeşe duyulan kıskançlık veya öfkenin çocukta yarattığı stres bu davranışa yol açabilir.
- Davranışı planlamada, istekleri ertelemede ve kendini durdurabilme becerilerinde yaşanan sıkıntılar nedeniyle dürtüsel olarak izin alma davranışı ortaya çıkabilir.
- Çocuklarda akran ilişkilerinde yaşanan problemler (yalnız kalma, gruba kabul edilmeme vb.) izinsiz alma davranışına sebep olabilir.

Anne-Baba Tutumları

Çocuklarda görülen davranış bozuklukları arasında anne-babayı en çok endişelendiren izinsiz alma davranışıdır. Çünkü çocuğun bu davranışı anne babanın endişe duymasına neden olur. Bu durumda genelde anne-babalar aşağıdaki olumsuz tepkileri gösterebilirler:

- Çocuğu cezalandırma,
- Polisle korkutma,
- Çözümüne yönelik bir şey yapmama

İzinsiz Alma Davranışlarında Ne Tür Önlemler Alınabilir?

- Küçük yaşlardan itibaren mülkiyet duygusu kazandırın.
- "Benim" ve "başkasının" ayrımı yapmasına yardımcı olun.
- Başkasına ait olanı almak için izin gerektiğini öğretin, siz de ondan bir şey alırken izin alarak model olun.
- Dürüst davranışını ödüllendirin.
- Çocuğunuzla yakın ilişki geliştirin. Korkuyu ilişkinizde bir öge olarak kullanmayın.
- Birşey istediğinde buna sahip olmanın uygun yollarından bahsedin: izin almak, bakmak, ebeveyne iletmek, para biriktirmek vb.
- İzinsiz almanın neden yanlış olduğunu anlatın. Birlikte bu konu üzerinde yeri geldikçe sohbet edin.
- Evde kendisine ait bir odasının ve eşyalarının olmasına önem verin. Kendisine ait bir odası, eşyaları ve oyuncakları olan çocuklar mülkiyet kavramını daha kolay öğrenir. Oyuncaklarını toplamasını ve odasını temiz tutmasını öğretmeli, bunu öğreninceye kadar ona yardım etmelisiniz. Böylece sahip olma ve sahip olduklarını koruma duygusu gelişecektir.
- İlerleyen yaşlarda çocuğunuzun gerekli maddî ihtiyaçlarını karşılayın. Onu; yiyecek, giyecek, oyuncak ve harçlık gibi temel ihtiyaçlardan mahrum bırakmayın. Çocuklar sahip oldukları şeyler konusunda kendilerini başka çocuklarla kıyaslamada oldukça ustadır. Sizden bir şey isteyip alıramadığı zaman "Ama Ahmet'in var" sözünü duyabilirsiniz ya da bir konuda izin vermediğinizde "Ama Ahmet'in annesi izin veriyor" diyebilir. Arkadaşlarının yanında mahcup olmaması için çocuğunuza yeteri kadar harçlık vermeyi ihmal etmeyin. Arkadaşı harçlığı ile simit, içecek veya çikolata alıp yerken o, bunları alacak parası olmadığına aşağılık ve yetersizlik duygusuna kapılabilir. Harçlığı olmayan bir çocuk, arkadaşlarına karşı mahcup olmamak için evden izinsiz para alabilir. Bazen harçlığı ile arkadaşına bir şeyler ısmarlaması veya aldığı bir yiyeceği arkadaşı ile paylaşması için teşvik etmek de son derece önemlidir. Böylece almanın yanında vermeyi de öğrenmiş olacaktır.

Çocuğunuz İzinsiz Birşey Alırsa...

- İlk öğrendiğiniz anda dahi sakin kalmaya çalışın. Sizin tavrınız çocuğunuzun bir sonraki davranışında belirleyici olacaktır.
- Aşırı tepki vermemekle birlikte bu konunun önemli olduğunu ve aile içinde değerlendirileceğini belirtin. Hiçbir şey olmamış gibi davranmak veya bunu diğer ebeveynden saklamak doğru bir yaklaşım değildir.
- Çocuğa davranışının sonucunu yaşatın. Bu, ağır bir ceza veya sınırlı bir anne-baba tutumu olmamalıdır. Çocuk, davranışının sonunda olandan sorumlu olduğunun farkına varmalıdır. Onu; izinsiz aldığı eşyayı yerine koyması, geri vermesi, yerine yenisini alması, parasını ödemesi gibi davranışlara yöneltin. Bu tutumlar çocuğun izinsiz alma davranışının sonucunu yaşamasını sağlayacaktır.
- Eğer anlayabileceği bir yaştaysa "çalma" kelimesinin "ödünç" almaktan farklı bir durum olduğunu ona açıklayın.
- Çocuğunuzun izinsiz bir şey aldığından eminseniz ancak o bunu reddediyorsa, kendini korumaya çalışıyor ve başına ne geleceğinden emin olmak istiyordur. Bu nedenle dürüst olduğu zamanlarda ona olumlu geri bildirim verin. İzinsiz birşey alma durumunda dahi bunu hep birlikte çözüme kavuşturacağınızı ona hissettirin.
- İzinsiz alma durumunda "hırsız" ve "yalancı" sıfatlarını kullanmadan ve çocuğu suçlamadan, bu durumun altında yatan sebepleri anlamaya çalışın. Onu sevgisiz bırakmakla tehdit etmeyin. Bu durumun onu kötü bir insan yapmadığını vurgulayın.
- Eğer devam eden izinsiz alma davranışı varsa ve bu davranışa başka uyum problemleri de eşlik ediyorsa bir uzmandan yardım almayı deneyin.

Kaynakça:

Kandır, A. (2003). Gelişimde 3-6 yaş "Çocuğum Büyüyor", İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

http://www.guncedanismanlik.net/index.php?option=com_content&task=view&id=352&Itemid=229

[http://e-psikoloji.com/forum/showthread.php?2762-%C7ocuklarda%C7almaDavran%FD% FE %FD \(H %FDrs%FDzI%FDk\)](http://e-psikoloji.com/forum/showthread.php?2762-%C7ocuklarda%C7almaDavran%FD% FE %FD (H %FDrs%FDzI%FDk))